

نور و یوردی

نورک او مہاقلربک ناسر افکاری آیلر مجموعہ در

جلد : ۱ — ۲۱

شباط ۱۹۲۸
اون یدنجی سنہ

صافی : ۲ — ۱۹۶

طاشچیلق

اسكى تورك معماريسنك موقىشلى اثرلر وجوده
كتيرمه سنده عامل اولان صنعتلردن برنجيسى طاشجىلق در .
تورك طاشجىلى انشا آتمده تزييناتده يوكسك
اثر وجوده كتيرمش اولان مهم بر صنعت در .
ناريغ كوستريوركه، وجوده كلن ايشك قيمت و درجه سيلاه
متناسب طاشجى صنعتكارلر يمز واردى . اوصنة تكارلر
صنعتلرندكى السى قدرقى حس ايده رك، بدى بر
روح برلكيله وعشق و ايمان ايله چاليشيرلردى .
تورك طاشجىلنك بو يوكسك آثارى يالكنز انشاآت
وتزييناته عائددر . اكر دين ، دها دوغروسى
تعصب ، زيروح مخلوقاتك نحتى منع ايتمه مش اولسه
ايدى، تورك طاشجىلى يونانيلرك (قيدياس) ي
درجه سنده هيكلر وجوده كتيره بيليردى . اك بسيط
بر مثال اوله رقى مزار طاشلرىنى و بونلرك اوزرنده كى
قاووقلرى آله جق اولور سقى، دولبند و پاموغيكتون
يغوشاققلرلى نچسم ايتد بره بيلن صنعتكارلر شبيهه سزدر كه ،
اوقاووغيك آلتنه ، اونك درجه صنعتى ايله متناسب ،
برپاشده ياياسلرلردى .

تورک طاشچیغنی اولان تزیینات نقطه نظرندن تدقیق ایدلم : طاشچیغنه تطبیق اولان تزیینات؛ چیچکلردن ، نباتدن آنان الهامله وجوده کتیرلش اولان شکلر ، یاخود اشکال هندسیه نیک یکدیگریله قاریشدیرماسندن تشکیل ایدن تزییناتدر . سلجوق معماریسنده سطح تزییناتی اکثریتله اشکال هندسیه دن ترکیب ایدن تزییناتدر . مختلف چیچکلره یا پلش سطح تزییناتده قوللالش ایسه ده . یکدیگرینه اودرجه یقین قاریشیق اوله رق نعت ایدلمشدرکه ، کوزلری بوران برتشکیل حاصل اولمشدر .

اساساً ابتدائی و فلاسیك معماریلردن برچو غنده
یكانه غایه، وجوده كلن اثر كهر كسی حیرتده براقاسی
ویا بلش اولان انعامات و تزییناتك نه صورتله و یا خود
نه مشكلاتله پایلا بیلد یكنی دوشوندیرمه سیدر . ایشته
بونك ایچون بعض ملترلر بئارلرنك بو یوكلكی ، پلانلرنك

قارشىيىقلىنى ايله بىمىلىرىدە تىزىنىنىتىك چوققىنى ايله
بو تاثيرى تامىن ايتىك ايتىمىشلىرىدە . مىتلا اسكى
مىصرلىلەر مىعظم بىنالىلە ، سىلچوقىلىرىدە كىرىت مىبىدول
تىزىنىنىتىلە اوزىمىك افىكار وحىياتى اوزىنى اىجاب
اىدىن تاثيرلىرى ياپىمىشلىرىدە .

سلجوق معماریسی ایله عثمانلی بورك دوری
آره سنده بر رابطه اولان بروسه - ازیق دورنده
طاشجیلوق اولدوقه ترقی ایتشدی . طرز انشا آهه من
بر صورتده طولغاده قاریشدرلرینی حالده ، یته بئانک
اقسام اصلیه سی اولان طاش ایشجیلکنه چوق اهمیت
وبرمشلردی . بروسه - ازیق دورینک طاشجیلقنده
اهمیتی برانستظام وجوده کلدیکی کی ، طاش اوزرینه
پایلان تزیینات ده کوز بورمیج بق برشکل آله بیلیمقدی .
بنا جبهه لرنده خطوط معماریه بی غائب ایتیه جک
صورتده یا طش اولان بودورک تزییناتی ، طاشجیلر
قدرتلی الریله وموقتله فامشلردر .

عثمانی تورک دورونده ایسه، تزیینات محل و مقصد تطبیقنه کوره بللی باشلی بر طرز ایجریسته کیرمیش و اک قیمتی آثار وجوده کتیرلشدیر. بودوره صنعتده پالمش اولان تزیینات مقصدک بر افاده سی اولارق قوللانلشدی. طاشجیللی تدقیق ایدرکن بو مهم صنعتک درجه شمولی حقیله کوره بیلک ایچون اک بسیط، فقط صنعت و قیمت اعتباریله پک یوکک اولان هزار طاشلرندن باشلاملی در. دنیاک اک یوکک معیارلرنده اولدینی کی، تورک معیارلندهده هزارلق معیاریسی آیریجه بر اصول و صنعت وجوده کتیرمهدر. آبدات دینی و مدنی سیله تاریخ صنعتده مهم بر موقع قازانان تورکک هزارلرنده بیله ایجه روحنک یارادیجی فوترلیله چالیشمش و موفق اولمشدیر.

اسكى تورك مزارلارنى تدقيق بك درين واوزون
بر مسئله در . بومزارلر منعت نقطه نظرندن تدقيق
اولمقله برابر ، تزييناتك معنا و محل استعمالى ،
عصرلره نظر اطلاشجيلقهدهكى تكامل حر كافي نقطه نظرندن ده
دقتله تدقيق اولنه سيلير .

چلیك قلمرك اوجنی بش دقیقه ده كورله تن سرت
طاشلر اوزرنده کی تزییناتك ایشجیلیکی بر خارقه
صنعت در .

سلجوق حکومتلرینك یاشادینی یرلرده مزار
طاشلری ایچون یاپیلان تدقیقات پك مختصر اولمقده در .
برجوق محاریات ، اختلالار ، استیلار هر شیئی
اولدینی کی مزار طاشلرینی ده محو ایتشددر . یالکز
مهم تربله له جامع مزارلقلرنده بعضی طاشلر قالمشدر .
حتی آتقره کی سلجوق زمانك برجوق خارقه لرینی
یاشامش ، آخیر ، قاضیلر کی بر چوق سلاله لری
کورمش اولان بر یرده بیله اسکی اوله رق آنجق
برقاچ مزارطاشی مشکلاته بولنه بیلمکده در .

بروسه - ازنیق معماریسنه عائد مزارطاشلری ده
پك آذر در . فاصله سلطنت دورنده پادشاهلق
حرصیله قرده شلر بر برینی بوغارکن ، خراب اولان
قوجه بر یوردك اوزرنده دیکیلی بر طاش بیله
قالامشدی .

بیله جك ، سکود وازنیقده بودورک طاشلرینه
تصادف ایدیلور . یالکز کوتاهیله ده قلعه اوزرنده کی
مزارلقلده یارم برطاش وارد در . بودورک الك کوزله
مزارطاشلری بروسه ده در . او طاشلرده کوستریبورکه ،
تورک طاشجیلنی بروسه - ازنیق دورنده شعورلی
بر صورتده چالیشمش ونادیده اثرلر ابداع ایلشدر .

استانبولك فتحی ایله باشلایان تورک معماریسی ده
مزارلرنده ده رین بر ذوق خارقلرینی یاراتمشدر .
بودورک مزار طاشلری تورک ملتک یالکز صنعتی
دکل ، دویغوسنده کی نراهتی ، زنکین وقوتلی ذکاسنك
درجه سنی کوستره ن برر شاهددر . مزار
طاشلری اوزرنده یاپیلان تزیینات مقصدک بر افاده سی در .
اوتزیینات برقره نفیل وزنبل دکل ، زائرلر بر خارقه یی
آکلاتان صنایع بریازی در . بوتزییناتك محل استعمالنه
کوره برر معناسی وارد در :

کنج بر قیزك مزارنده هنوز آچق اوزره بولنان
بر لاله ویاخود بر کل غنجه سی ایشله نمشدر . ینه
بر عائله مزاراننده کنج بر قیزی دمت حائنده
مختلف چیچکلرک آره سنده آچق اوزره ایکن قیرلش
بر دوکون چیچکی ایله تصویر ایتشلدر . دورک
تلقیاتی ده تزیینات اوزرنده مهم صورتده مؤثر اولمشدر .
لاله دورینه عائد مزار طاشلرنده صاریق اوزرینه
بر لاله یاپلشدر .

مسلكه نظرأ تزیینانده ده بر اصول وضع اولمشدر .

قلامسك شعرلریمزك ، ادبیاترك كوزل نمونه لری ده
مزار طاشلری اوزرنده کوروله بیلیر .

تشکیلات اجتماعیه مزارک اصطلاحات و علامت فارقه لری
مزار طاشلری اوزرنده تثبیت ایدلشدر .

الکیمتلی خطاطلریمزك یازیلری مزار طاشلرنده
موجوددر . بناء علیه یازیلریمزك کچیردیکی ادواری ده
مزار طاشلرندن آکلایه بیلیرز .

ایشته بوتون بوتدیقاتك کتبخانه سی صنعتکارلره
الهام بخش ایدن اسکی مزارلقلدر . سرویلرک قویو
کوالکملری بو علم و صنعت کتبخانه سنك سرین دیوارلری در .
سلجوق تورکاری زماننده مزار ولحدلر
مختلف صنعت شعبه لرینه کوره اعمال اولونوردی .
اوستی قابلی تربله ده آبانوز و بوکا مماثل سرت
آغاچلردن اوینا و قاپارمه لحدلر یاپیلدینی کی ، پیشمش
طوپراق ، چینی و طاش مزار ولحدلرده یاپلشدر .
عتمز یالکز طاشجیلنی اولدیغندن دیکز قسملری
متعاقب مقاله لره بر اقاچم .

سلجوقلر مزار طاشلرینی مختلف شکلرده
یایارلردی . فقط حاکم اولان و تکامل ایدن شکل
مستطیل و باشلی سیوری کمر طرزنده اولانلدر .
بومستطیلی طاشلر ایلك سلجوق دورلرنده مرهبعه یقین
قیصه ایدی . عثمانی تورک دورینه دوغرو بر آز
دها اوزاتیه رق دها متناسب بر شکل آلمشدی .
مزارطاشلرینك باشلی قاعده تناظره رعایتله یاپلش
کرفت بر تزییناتله سوسله نیر و طاشك درت کوشه سنه
کوشه ستونلری ایشله نیردی . بوکوشه ستونلری
بعضاً برحالات کی بورمالی ، بعضاً خط منکسرلرله
قطع اولوغش بر صورتده یاپیلردی . ستونلرک باشلی
بر منشور مکعب ایله تأمین اولونوردی . بو مزار
طاشلرنده کتابلر تکمل ایتمه مش برثلت ایله و تاریخ
عریجه اولق اوزره یازیلردی . مزار طاشلرینك
بریوزی آیت ویاخود حدیث ایله تزیین ایدیلر ، دیکر
یوزی ده کیمه عائد ایسه اوکا تخصیص اولونوردی .
شکل اعتبار ایله قادین وارکك مزار طاشلری یکدیگرندن
فرقی دکلمدی . لحدلرده ایسه سیوری کمر طرزنده
یاپلش بر باشك اوزاماسیله وجوده کان بر شکل
تطبیق اولونوردی .

بو طاشلرده ایشجیلک اودورک دوشونجه سنی
موقیتله تثبیت ایده جك بر درجه ده اولدینی اثرلرله
بللیدر . سلجوق طاشجیلانی الک مبذول تزییناتی سرت طاشلر
اوزرینه تحت ایتکله معروف در . بوزولت طاشی کی

مثلاً آریه آمینک طاشنه بر آریه باشاغی ، ساداندن اولانلرک صاریفی اوزرینه بر صورغو چنخت ایدلشدیر . شهید اولانلرک مزارطاشلرینه اگری بر خنچر قازلشدیر . اعدام اولونانلره حنین مزارلر یاپلقه برابر کتابه یازمازدی . ادرنه قیوسنده کی مهرماه جامی مزارلفنده کی کوزل لحدلر واسکدار اسکله جامی تره سنده کی کتابه سز مزارلر بو فکرک برر مثالی در .

بر زمانلر بوتون معاملاتده فرمانلر ، براتلر حکم سورمکه باشلادیغندن مزار طاشلری اوزرینه بیله طفرار یاپلشدیر . بو طفرارلر پادشاهلره عائد اولیوب بر حدیث و یاخوده آیتک طفرای حالنده یازلسی در . عثمانلی تورک دورینک مزار طاشلرینده دیگر ادوار صنعتدن فرقلی اولان برشی وارسه ، اوده قادین وارکک مزار طاشلرینک تفریق در . ارکک مزار طاشلری اوزرینه حیائنده ایکن کییدیکی سرپوش عیناً یاپیلیردی . بو قاورقلرده شایان تدقیق در . استانبولک ضابطندن سوکرا نه جنس سرپوش کیلمش ایه ، بونلرک مزارطاشلرندن تدقیق و تثبیق ده ممکندر . باروق وروقودورلری تورک طاشجیلغنده

یکی بر چیغیر آچمش ومع التأسف مزارطاشلریمزده کی کوزهل ومعنالی صنعتی ده تولدیرمشدیر . بودورک مزارلرینده آقانت یاپراقلری و بوکا مماثل تزینات مبدول بر صورتده ایشلنمشدیر . فقط تورکک لاله و سنبللری برینه آصمه ایله اوزوملر ، سرویلر ، الما و آرمود کبی میوهلر ایشلنمشدیر .

تورک معمار و علملرینک ایجاد و ابداع ابتدکی تزیناتی روحنی غائب ایتمه دن تثبیت ایدن اسکی تورک طاشجیلانی بوکون بوتون دنیانک مظهر تقدیری اولمقده در .

نه فادار یازیقدرکه ، اون طقوزنجی عصرک تورک ملای ایچون هرخصوصده تخریبکار اولان آلی ، اسکی مزار طاشلریمزده عمو ایتمشدیر . اسکی طاشجی اوسته لریمزده قالمامشدیر .

بوکونک معمارلری بر یازینک کوزل لکینی بوزمادن ، بر اورنومانک تأثیرینی دکیشدیرمه دن قازدیرمه جی بر طاشجی بیله بولامیورلر . بناء علیه ماضی ده کی بوکک طاشجیلانی صنعتی بوکون سوک نفسی تسلیم ایله مشدر .

